

Posudek vedoucího diplomové práce

Adam Hron

Mezi tmavě zelenou a šedou: zkoumání absolventů sociální a kulturní ekologie na FHS UK

Diplomová práce Adama Hrona čítá 125 stran rozřazených do čtyř kapitol a přílohy. S pomocí konceptuálního a metodologického aparátu Pierra Bourdieho Hron analyzuje katedru SKE jako specifickou část akademického pole, v jehož rámci se dotváří habitus studentů, které zkoumá na příkladech absolventů. S bourdieovským cílem přemostit jak kvantitativní a kvalitativní metody, tak dichotomii struktura : aktérství, Hron designuje výzkum o dvou fázích – v první fázi mapuje „sociální fyziku“ zkoumaného prostředí pomocí podrobných dotazníků, aby poté přešel do analýzy „sociální fenomenologie“ pomocí etnografických metod a zejména rozhovorů. V průběhu výzkumu ovšem Hron zjišťuje, že takový design je příliš ambiciózní a odpovídá spíše rozsahu disertační práce a tak k druhé fázi nepřistoupí. Vzhledem k tomu, že toto přehodnocování výzkumných kroků autor průběžně a dostatečně reflektuje, jeho zúžení záměru funguje, práce je v tomto ohledu kompaktní a přináší zajímavé výsledky. Pomocí korelací informací z dotazníků Hron problematizuje environmentální zodpovědnost, respektive individuální a občanskou zodpovědnost a činí z nich ústřední měřítko, které mu pomáhá strukturovat pole absolventů do angažované environmentální sféry (AE), neangažované environmentální sféry (NE), městského mainstreamu (MM) a sféry solitérů (S). V takto rozřazeném poli pak identifikuje typy habitů jemu vlastní, jež následně popisuje a ukazuje, čím jsou charakteristické a čím se mezi sebou liší. Na základě analýzy dat a následné korelační syntézy tak Hron dochází k závěru, že poli absolventů SKE jsou vlastní následující habitusy: eko-aktivista, věřící, profesionál (AE), odpadlík, kariérista (MM), nezúčastněný vědec, zelený Crusoe a Zilvar (S).

Adam Hron se díky výzkumu pustil do samostudia Pierra Bourdieho, což je díky náročnosti jeho konceptuální mřížky poměrně odvážný krok. A nutno dodat, že na reflexivní, metodologické a analyticko-syntetické rovině obstál nadprůměrně. Na zdlouhavé cestě výzkumem dokázal být invenční tam, kde ho metodika zavedla do slepé uličky (např. při kvantifikaci environmentální odpovědnosti), stejně jako dokázal své šťastné i méně šťastné kroky podrobovat soustavné evaluaci. Hron si osvojil principy epistemologické reflexivity a metodologického polyteismu sociologie Pierra Bourdieho (např. kombinace výzkumu katedry pozorovaným zúčastněním a výzkumu absolventů dotazníkem). A přestože v posledku oželel etnografickou část, kterou si zřejmě schovává pro své doktorské studium v budoucnosti, spatřuji v jeho metodickém postupu největší přednost práce – a to proto, že má vědomou a promyšlenou ambici (str. 19-21) kritizovat zaběhnutý kánon statistických výzkumů. Hron se, na rozdíl od řady statistických šetření, nespokojil s pouhým sběrem dat a jejich grafickou prezentací, nýbrž provádí v bourdieovském duchu syntézu pomocí korelací, díky které odhaluje typologii habitů absolventů SKE (viz zejména graf č. 20 na str. 89). Svě ústřední ambici metodologické kritiky svým výzkumem a diplomovou prací Hron dostal.

Jestliže reflexivní, metodologické a analytické elementy bourdieovského přístupu si Hron osvojil elegantně, opačně je tomu u práce s teorií. Ta se stala spolu s nadprůměrným množstvím stylistických chyb nejslabším článkem textu. Autor konceptuální práci s teoriemi zanedbal. Přestože oceňuji, že u takových klasiků jakým je Bourdieu nečerpá z prací o něm, nýbrž přímo z jeho prací samotných, Hron vykládá jeho základní pojmy habitus a pole stroze, zkratkovitě a často nepřesně, stejně jako je navzájem vztahuje do chaotických relací. Nelze než souhlasit s autorem, když píše v kontextu konceptuálního aparátu, že „do bourdieovské sociologie je možné vstoupit různými cestami“ (str. 18). Tu svou ale Hron neartikuluje přesvědčivě a „teorii“ odbývá na třech a půl

stránkách v začátku. Přitom kvalita vybrané teoretické mřížky se pozná i podle toho, jak s ní autor nakládá v průběhu celého textu a jak pomáhá empirickému materiálu poodhalit souvislosti, vypointovat argumenty a vymezit se vůči závěrům a konceptům jiných autorů. Takový přístup až na několik výjimek v diplomové práci chybí. Jednostránkový závěr bez diskuse závěrů v kontextu teorie budiž toho ilustrací. S tím souvisí i skutečnost, že v textu chybí pestřejší paleta referencí k post-bourdieovské sociální vědě, která se podobným tématům věnuje a ve které se např. běžně užívají takové termíny jako ekologický habitus či ekologický kapitál (e.g. Kasper 2009). A v neposlední řadě, autor sice reflektuje vlastní překvapení z toho, že „*předpokládal mnohem větší různorodost pozic [absolventů], než jaké se následně ukázala*“ (str. 23) a že „*zkoumaný vzorek je z makrosociologického hlediska poměrně málo různorodý*“ (str. 75), ale zcela se vyhýbá pokusu této homogenitě pozic, danou do značné míry dle mého sdílením střední třídy, porozumět.

Celkové hodnocení:

Coby vedoucí diplomové práce bych rád do výsledného hodnocení promítl nejen posouzení textu, nýbrž celkovou práci na výzkumu, na jehož základě text autor sepsal. V tomto ohledu je potřeba konstatovat, že Adam Hron odvedl nebývalý kus dlouhodobé práce. Nejedná se o rychlokvašenou diplomku sešitou horkou jehlou během krátkého časového úseku. Ve vši vážnosti a zároveň se značnou mírou samostatnosti a invence přistoupil k bourdieovské metodice, s jejíž pomocí se přes všechny nástrahy a slepé uličky přece jen dostal nejen k zajímavým závěrům plynoucím ze syntetických korelací, ale i k metodologické kritice určitého způsobu dělání statistiky. Svůj text v čele se závěrem sice neproplétá kvalitní teoretickou prací s konceptuálním aparátem, na což u svých studentů kladu značný důraz, ale, a to považuji za originální a svým způsobem brilantní, tento svůj přístup si dokáže obhájit obsahem empirického materiálu výzkumu. Když totiž Hron diskutuje multi-disciplinaritu a komplexnost oboru SKE, který sám studuje, ukazuje, že síla oboru spočívá v tom, že absolvent umí od každé disciplíny něco, čímž si drží holistický pohled a nadhled. Jinými slovy absolvent SKE umí skákat spíše do šířky než do dálky. Přes řadu výhod to s sebou samozřejmě přináší i úskalí, které Hron popisuje následovně: „*sociální a kulturní ekolog bude rozumět trochu [sociologii]..., ale neobstojí v konfrontaci se sociologem, neboť jeho vzdělání v rámci sociologie bude příliš kusé.*“ (str. 30)

Pro to všechno práci doporučuji k obhajobě v bodovém rozmezí 14-16bodů.

V Praze 31. srpna 2017

Mgr. Bohuslav Kuřík, Ph.D.